

Ocalić od zapomnienia

Polska Organizacja Wojskowa cz VII

W 2006 r. pierwsi członkowie POW zostali odznaczeni Złotymi Krzyżami Zasługi. Uroczystość miała miejsce na darłowskim zamku. Od lewej stoją Stanisław Hammerling, Marcin Sychowski, wicewojewoda zachodniopomorski, Czesław Hajduk oraz Gwidon Kożuch

Tę historią, od blisko sześćdziesięciu lat, interesowały się całe pokolenia sławian. Starsi znali jej głównych bohaterów, chodzili z nimi do szkoły, przyjaźnili się, bawili, dorastali. Gdy nagle zabrakło kolegów ze szkoły i podwórka, zaczęli się zastanawiać: co stało się w kwietniu 1949 roku, że z dnia na dzień zlikwidowano konspiracyjną organizację licealnej i gimnazjalnej młodzieży, o nazwie Polska Organizacja Wojskowa? Co wydarzyło się pomiędzy majem 1948 r. gdy organizacja powstała a grudniem 1949 r. gdy zapadły ostatnie wyroki w szeregu pokazowych procesów jej członków?

POW - iacy nie tylko koncentrowali się na działalności harcerskiej. Trzej z nich (Wacław Pucik, Czesław Hajduk i Czesław Szawroński) byli czynnymi członkami

Militia Immaculata

(Militia Niepokalanej w skrócie MI), gdzie realizowali jeden cel organizacji, czyli walkę o zachowanie religii rzymsko-katolickiej. W Sławnie, przywódcą MI był franciszkanin, ksiądz Stanisław Talarek. W okresie późniejszym przykry incydent pomiędzy nim a Wacławem Pucikiem, mało co, a wpłynąłby na fałszywe oskarżenie księdza Stanisława Talarka o udział w POW. O tym jednak później. Na razie mamy przełom roku 1948 i 1949.

Chłopcy zdali sobie sprawę z tego, że potencjał organizacji zbyt duży nie jest. Dlatego też, zaczęli poszukiwać osoby starszej, doświadczonej, która mogła by nimi pokierować. W styczniu 1949 r. za sprawą Stanisława Hamerlinga (Jastrząb) nawiązali kontakt z Józefem Wiszniewskim, (pseudonim Profesor), nauczycielem

chemii, od 1916 r. autentycznym członkiem Polskiej Organizacji Wojskowej (założonej przez Józefa Piłsudskiego). Według informacji podanej przez Hamerlinga, Wiszniewski

był członkiem nielegalnego sprzysiężenia

działającego w Trójmieście. Na pierwsze spotkanie z nim pojechał Wacław Pucik. Nie doszło ono jednak do skutku.

- Na dworcu kolejowym w Darłowie zastałem Stanisława Hamerlinga, który poinformował mnie, że Wiszniewski jest bardzo zajęty i nie może mnie przyjąć - znał go później Wacław Pucik. Podróż do Darłowa nie poszła jednak na marne: zamiast spotkania z „Profesorem”, w mieszkaniu Lecha Szumielewicza (Wilk), komendant POW zaprzysięgł trzech nowych członków organizacji. Do spotkania z Wiszniewskim doszło tydzień później. Było to w mieszkaniu Hamerlinga. W tym samym czasie, ale w innym pokoju, przebywał tam także nie znany z nazwiska oficer, który czekał na nielegalny przerzut do Szwecji.

Rozmowa pomiędzy konspiratorami sprowadziła się do tego, że uczeń sławieńskiego Gimnazjum podał podstawowe dane dotyczące sławieńskiej POW a Profesor udzielił instruktażu:

- Jesteście jeszcze młodzi i niedoświadczeni, dlatego musicie trzymać się razem, tak aby organizacja nie rozpadła się. Zajmijcie się głównie werbowaniem nowych członków i unikajcie wszelkich wypadów. One bowiem grożą wspanię.

Starszy konspirator obiecał także przysłać do POW instruktorów, książki wojskowe, gazetki podziemne. Obiecał też dostarczyć mapę powiatu sławieńskiego oraz maszynę do pisania.

W następnych tygodniach Profesor sporządził treść kilku ulotek oraz wierszy o nastawieniu wybitnie antykomunistycznym. Za pośrednictwem Stanisława Hamerlinga były one później przekazywane Czesławowi Hajdukowi (Gopło) i kolportowane w Sławnie oraz w Darłowie a także rozsyłane do komendantów innych placówek POW.

W okresie późniejszym,

osobno, kontakt z Wiszniewskim miał także Czesław Hajduk. Ten z kolei, bezskutecznie próbował namówić Józefa Wiszniewskiego do objęcia dowództwa w POW.

Innym dorosłym,

którego do organizacji sprowadził Czesław Szawroński, był wtajemniczony w działalność POW Władysław Dobrzański z Pomilowa. W jego przypadku pomoc POW - iakom sprowadzała się do pisania ulotek i innych dokumentów na maszynie.

Już po wpadce organizacji, UB próbowała w działalność konspiracyjną wmieszać księdza Stanisława Talarka, proboszcza parafii w Sławnie. Próba ta nie udała się, ale zemsta UB-eków dosięgła Michała Hamerlinga, ojca Stanisława, którego skazano za pomaganie w nielegalnym przerzucaniu do Szwecji. UB było w stanie jedynie udowodnić, że w jego mieszkaniu nocował i przebywał jakiś bliżej nie określony uciekinier oraz, że miał on kontakty z Józefem Wiszniewskim.

Mieczysław Siwiec
cdn

Józef Wiszniewski pseudonim „Profesor”

zamieszkały lecz nie zameldowany w budynku obecnego Przedszkola „Jacek i Agatka” w Darłowie. Podczas studiowania chemii na Uniwersytecie Kijowskim w latach 1915 – 1918 należał on do Studenckiego Związku Polskiej Młodzieży Postępowej. W 1919 r. walczył z Rosją sowiecką. Do wybuchu II wojny światowej pracował w Urzędzie Celnym w Wilnie. W 1928 r. odznaczony Krzyżem Niepodległości i Medalem 10 – lecia. Po 1945 r. pomagał AK – owcom w ucieczkach z Polski na statkach szwedzkich. Aresztowany w kwietniu 1949 r. otrzymał najwyższy wyrok 15 lat więzienia, 5 lat utraty praw obywatelskich i przepadek mienia. Po siedmiu latach wyszedł z więzienia z gruźlicą płuc.

Rycerstwo Niepokalanej

(Militia Niepokalanej, w skrócie MI - od nazwy łac. Militia Immaculatae), założone 16 października 1917 r. w Rzymie przez franciszkanina, ojca Maksymiliana Kolbe „dla obrony Kościoła w imię Niepokalanej”. Swoją realizację i rozkwit odnalazło najpierw w Polsce. Przeszczepione w 1919 r. do Krakowa, trafiło na bardzo podatny grunt i szybko stało się międzynarodowym ruchem katolickim, liczącym milion wiernych. W 1927 r., Święty Maksymilian utworzył centrum ewangelizacyjne w Niepokalanowie, niedaleko Warszawy, „Mieście Niepokalanej” (mieście Maryi Najświętszej). Organem prasowym do dzisiaj jest miesięcznik „Rycerz Niepokalanej”. Szczególnie, spektakularny sukces (oprócz Polski), Stowarzyszenie odniosło w Japonii, gdzie Maksymilian i czterech innych braci pojechali w 1930 r. W ciągu miesiąca od ich przyjazdu, bez środków do życia i nie znając języka japońskiego, Maksymilian opublikował japońską

wersję Rycerza; nakład magazynu, Seibo no Kishi wzrósł do 65 000 egzemplarzy w 1936 r. W 1931 r. on założył zakon w Nagasaki, w Japonii porównywalny z Niepokalanowem. Zakon przetrwał wojnę, włączając w to zrzuconie bomby atomowej i służył dzisiaj jako centrum pracy Ojców Franciszkanów w Japonii. W połowie 1932 r. Maksymilian opuścił Japonię i udał się do Malabar, w Indiach, gdzie on założył trzeci Niepokalanów (dom). W grudniu 1938 r., zakon uruchomił własną radiostację. Do roku 1939 r., zakon liczył blisko 800 mężczyzn i był największy na świecie w tamtym czasie, a także był całkowicie samowystarczalny, włączając w to personel medyczny i straż pożarną, wszystko to było wykonywane przez braci zakonnych. W Sławnie, po II wojnie światowej także działał oddział MI. Głównym zadaniem jego członków była m.in. pomoc w pracach parafialnych oraz monitorowanie osób uczęszczających na msze święte.

Władysław Dobrzański, pseudonim Władek, były partyzant z Armii Ludowej. Nigdzie nie pracował, bo w czasie działań partyzanckich nabawił się choroby.